

Allergiás reakciók molekuláris mechanizmusa

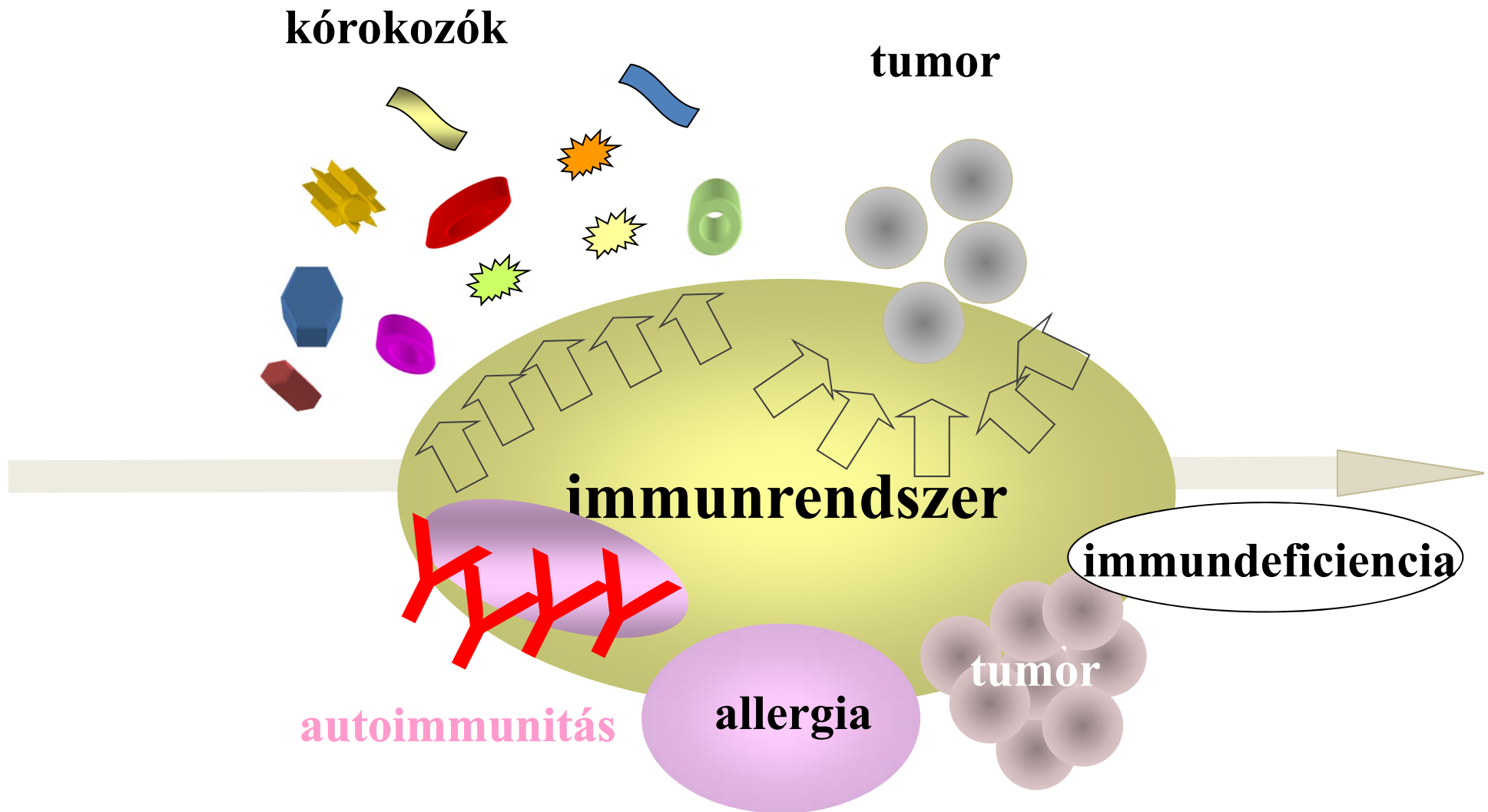
Erdei Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Immunológiai Tanszék

Biológiai Intézet
Immunológiai
Tanszék

MLDT továbbképzés 2015. április 22., Honvéd Kórház Bp.

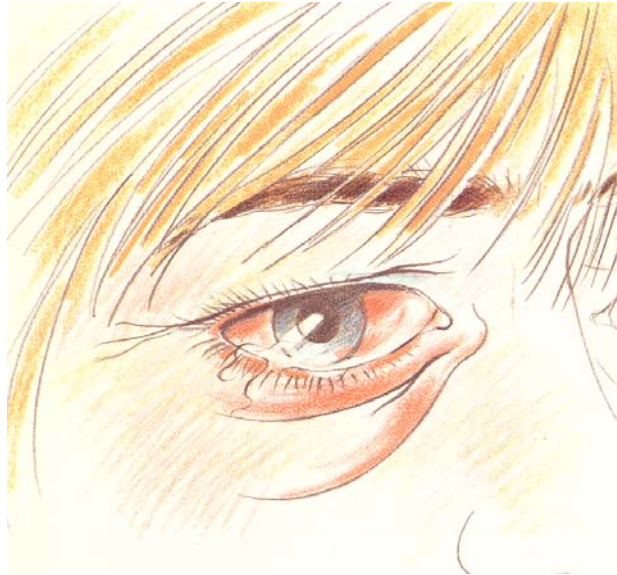
Az immunrendszer - „kétélű kard”

I m m u n p a t o l ó g i a

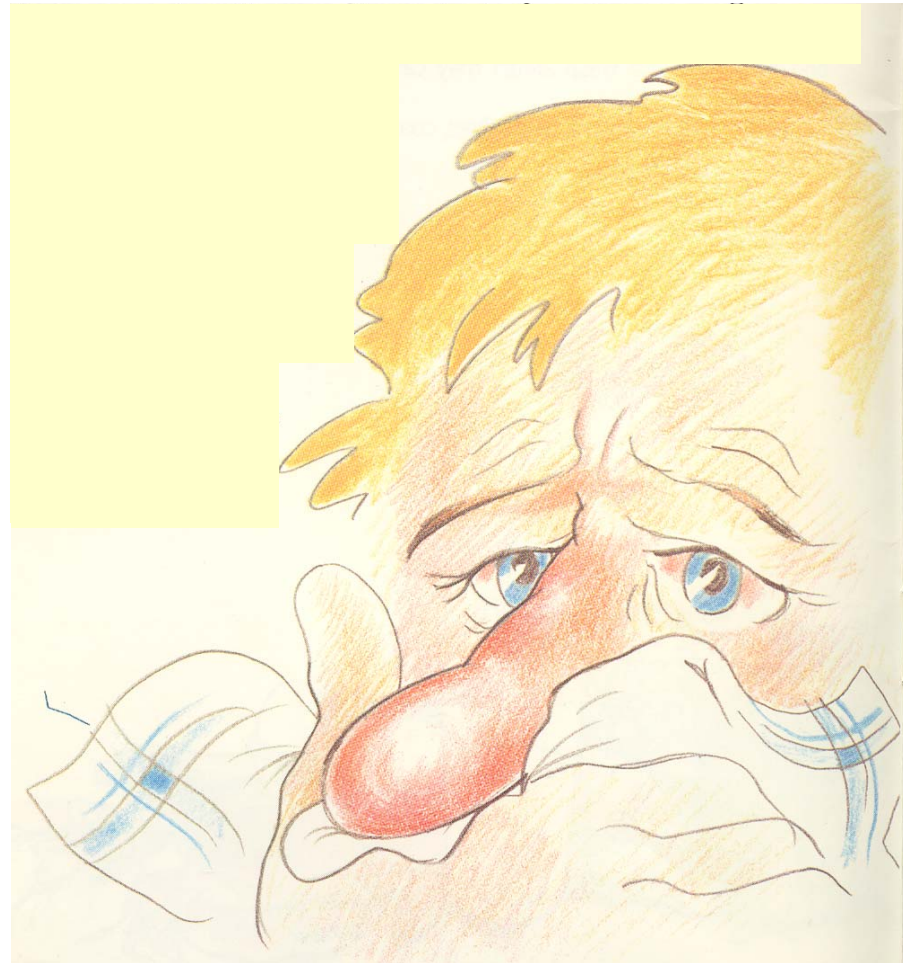
Allergia: „népbetegség”

Az iparilag fejlettebb országok lakosságának 20-25%-a érintett

Gyakori formái:

- allergiás rhinitis
(szénanátha)
- étel-allergia
- dermatitis
- bronchiális asztma
- anafilaxis

Allergia

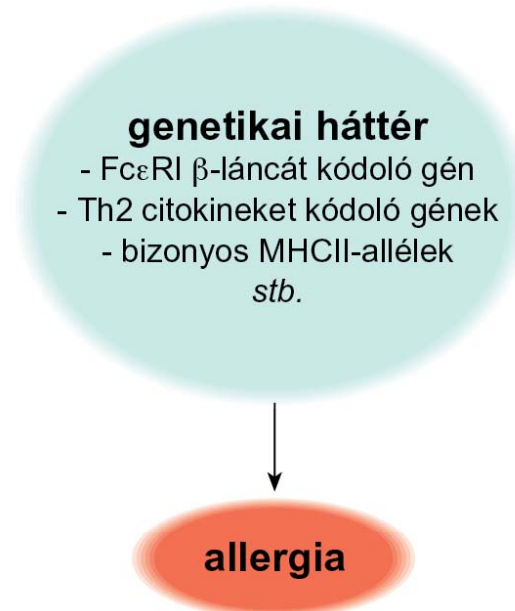
- **IgE-közvetített hiperszenzitivitás**
atopia – atopiás egyének

Az immunrendszer túlzott reakciója

**nem-fertőző,
nem-invazív, „ártalmatlan”
anyagokkal szemben**

**Csak az adott anyaggal (*allergénnel*)
már immunológiailag (IgE által)
szenzitívvé vált egyéneknél alakul ki.**

Az allergia multifaktoriális kórkép

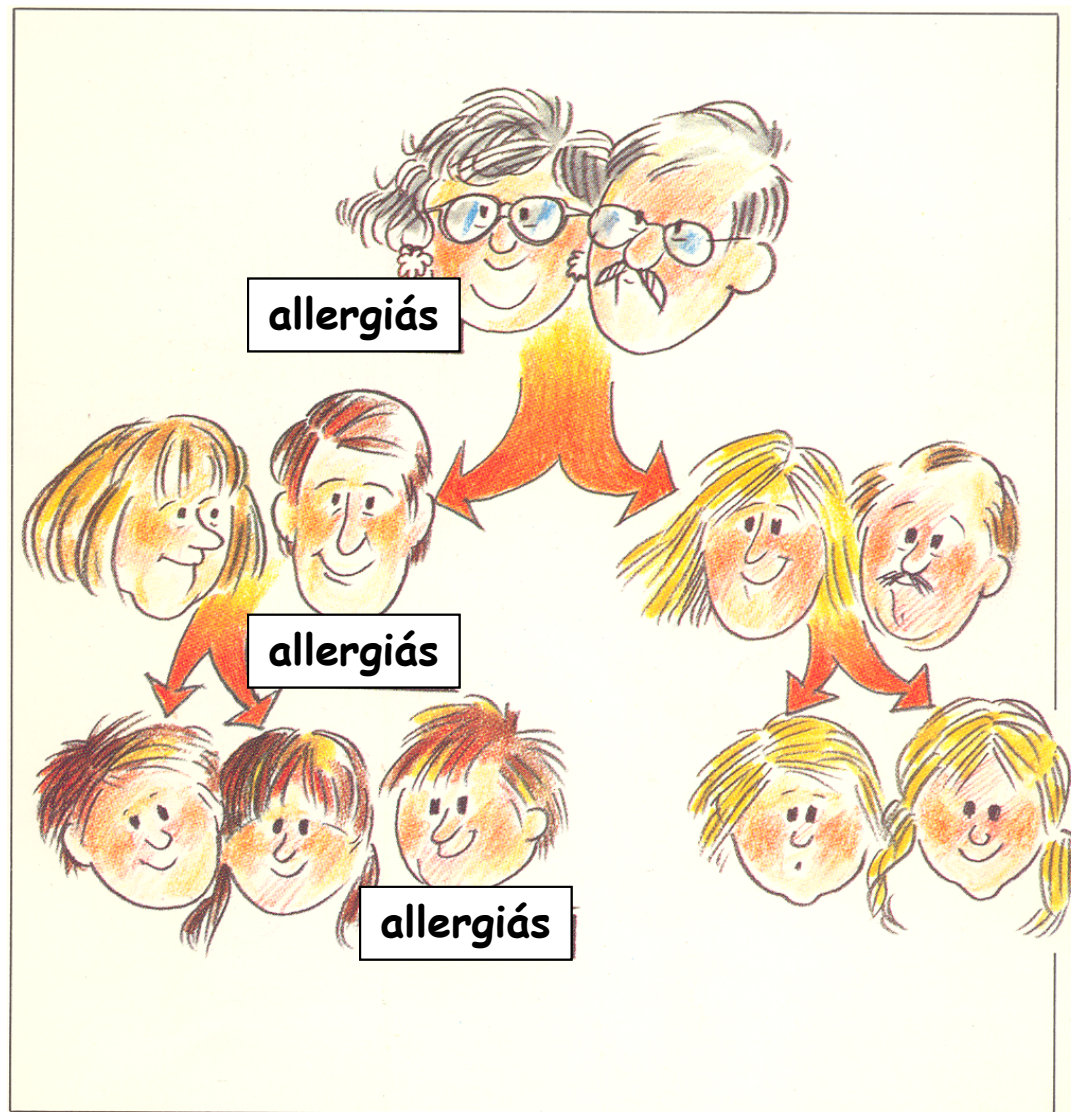

Az allergiás *hajlam* öröklődik

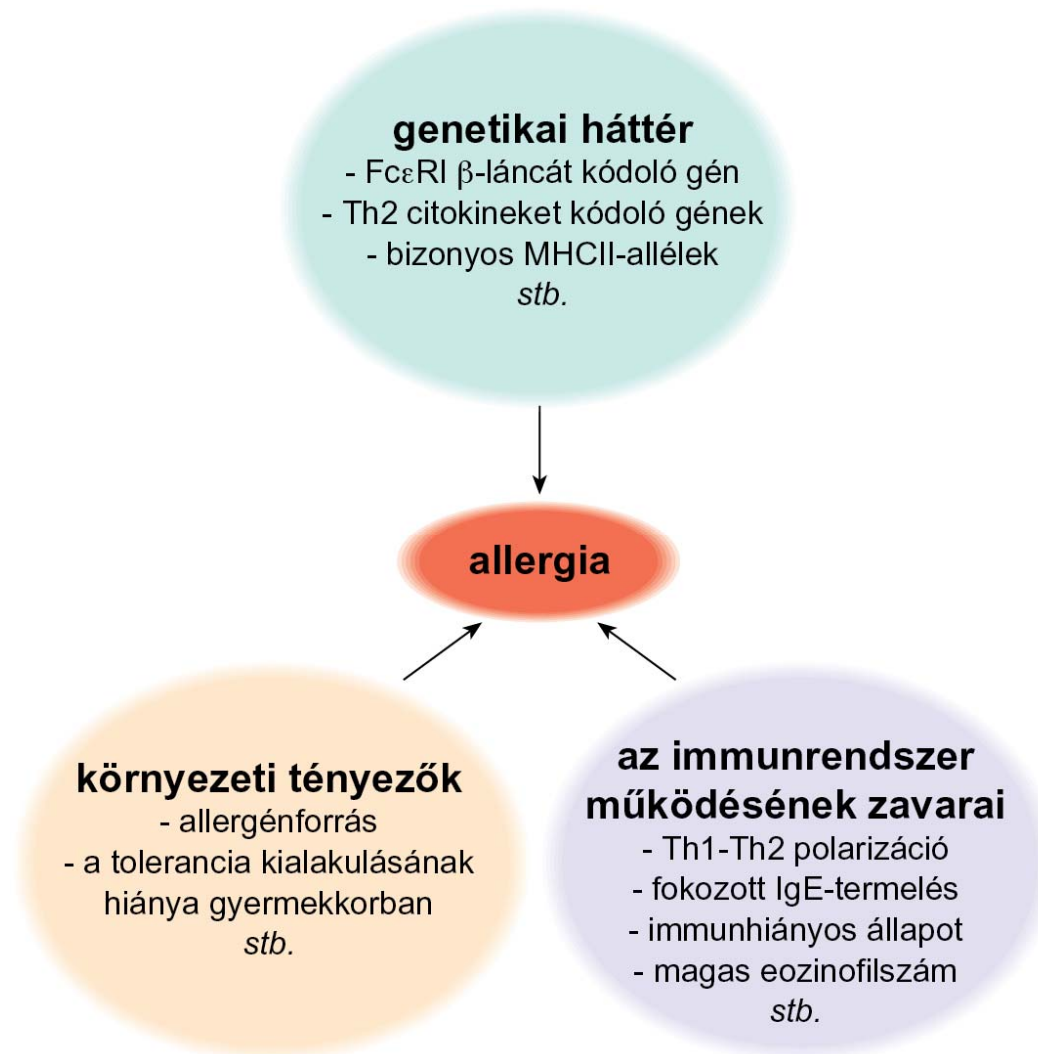
Egyik szülő allergiás:
20-25%

mindkét szülő allergiás:
45-50%

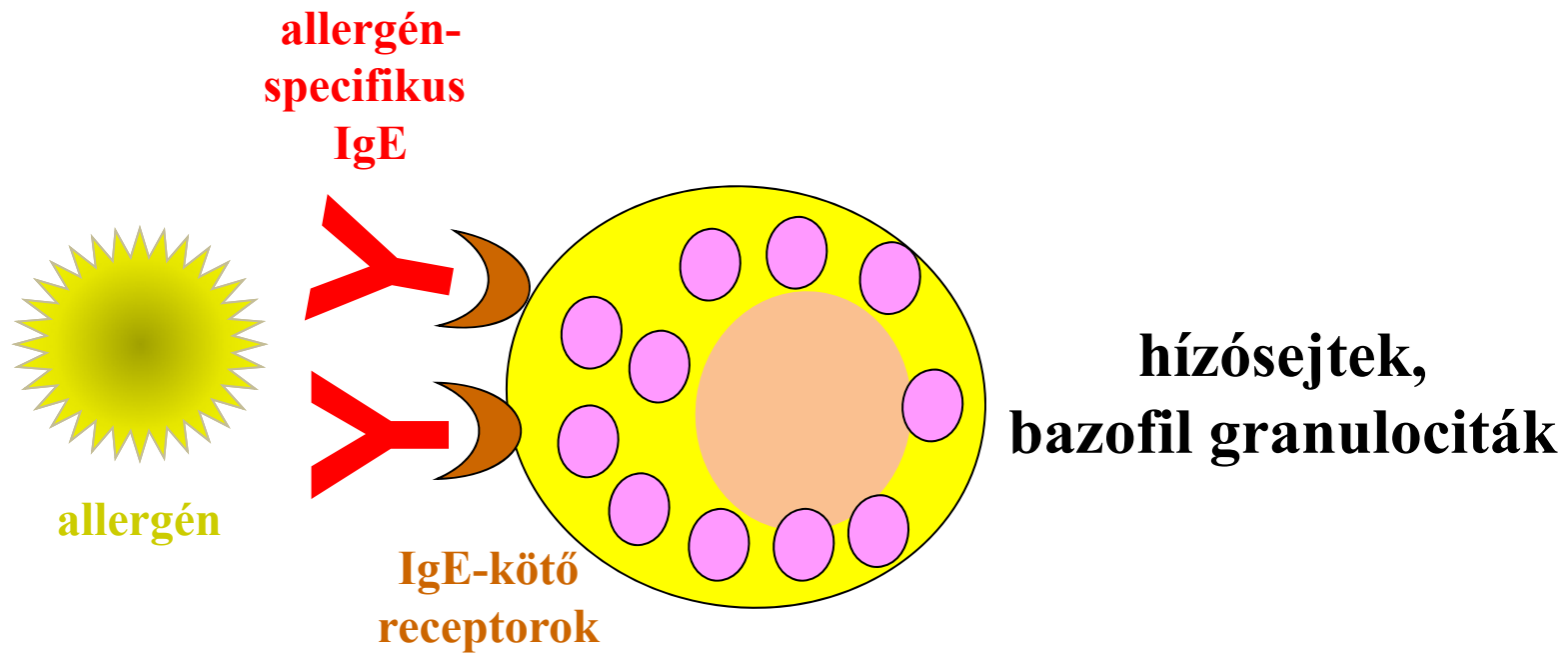
az esély arra,
hogy az utódok
is öröklik a hajlamot

Az allergia multifaktoriális kórkép

Az allergiás reakciók kulcsszereplői

Allergének

**- túlérzékenységi reakciót
kiváltó antigének**

A leggyakoribb allergének forrásai

Növények pollenje:
nyírfa, vadkender,
pázsitfű-félék

Ételek:
mogyoró-félék,
tojás, borsó, bab,
tej-termék, tengeri ételek

Gyógyszerek:
penicillin,
szulfonamidok,
szalicil-származékok

Rovarok:
házipor atka,
méh-méreg, hangya-méreg
csótány

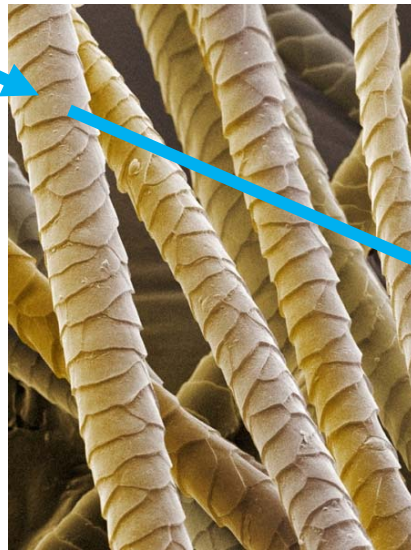
Vakcinák

Állati szőr, korpa

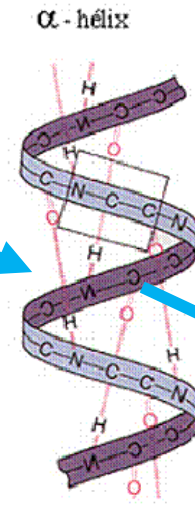
Penész spóra

Idegen szérum

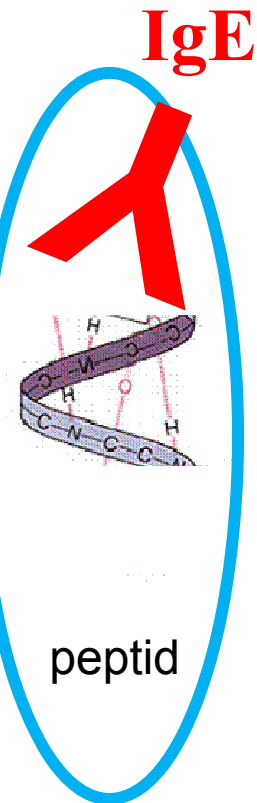
Állati vagy növényi fehérjék kis peptid-szakaszai ellen irányul az allergiás reakció

szőrszál

fehérjelánc

peptid

Az allergének elnevezése

– a növény vagy állat latin taxonómiai neve alapján

Dermatophagoides pteronyssinus – *Der p*

Canis familiaris – *Can f*

Felis domesticus – *Fel d*

Ambrosia artemisifolia – *Amb a*

etc.

Rövidítés + ... *I*, ...*II*, ...*III*, *etc.*

pl. Der p I

Ezek fehérje-szekvenciája ismert

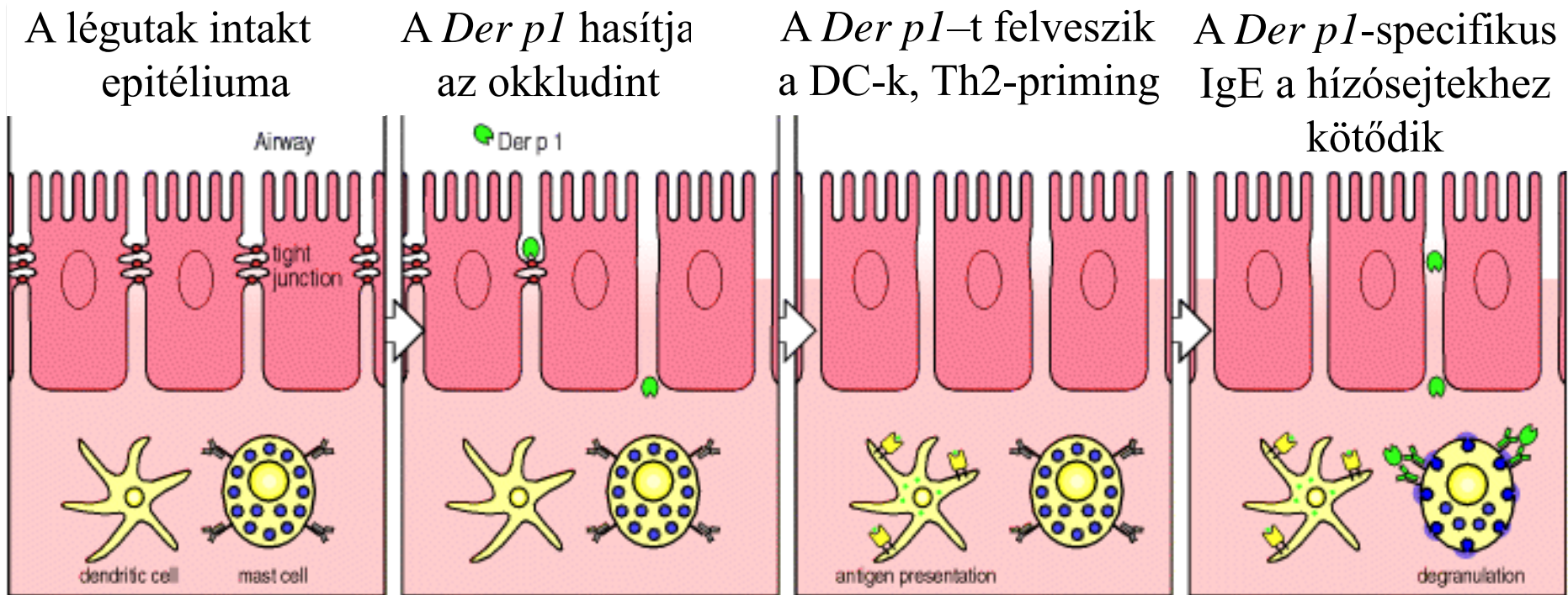
A házipor-atka allergénjei

Dermatophagoides pteronyssinus – *Der p*

allergén	Mw	Biokémiai jellemző	Spec.IgE (betegek %-a)
<i>Der pI</i>	30 kDa	cisztein proteináz	90%
<i>Der pII</i>	14 kDa	?	90%
<i>Der pIII</i>	30 kDa	szerin proteináz	90%
<i>Der pVI</i>	60 kDa	amiláz	25%
<i>Der pV</i>	14 kDa	?	55%
<i>Der pVI</i>	25 kDa	szerin proteináz	41%
<i>Der pVII</i>	22 kDa	?	53%
<i>Der pVIII</i>	26 kDa	glutation transzferáz	
<i>Der pX</i>	28 kDa	szerin proteináz	90%

Az enzim-allergének segítik az epitélsejt-rétegen való átjutást

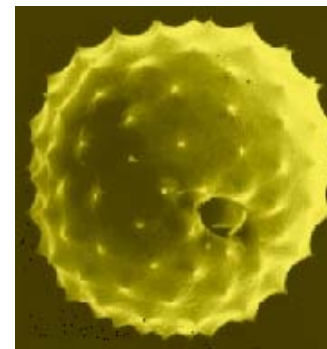
Parlagfű - *Ambrosia artemisifolia*

Ambrosia artemisifolia – *Amb a*

Fő antigének:

Amb a I

Amb a II

Parlagfűpollen

30-40 évig csíráképes

Parlagfű virágzat

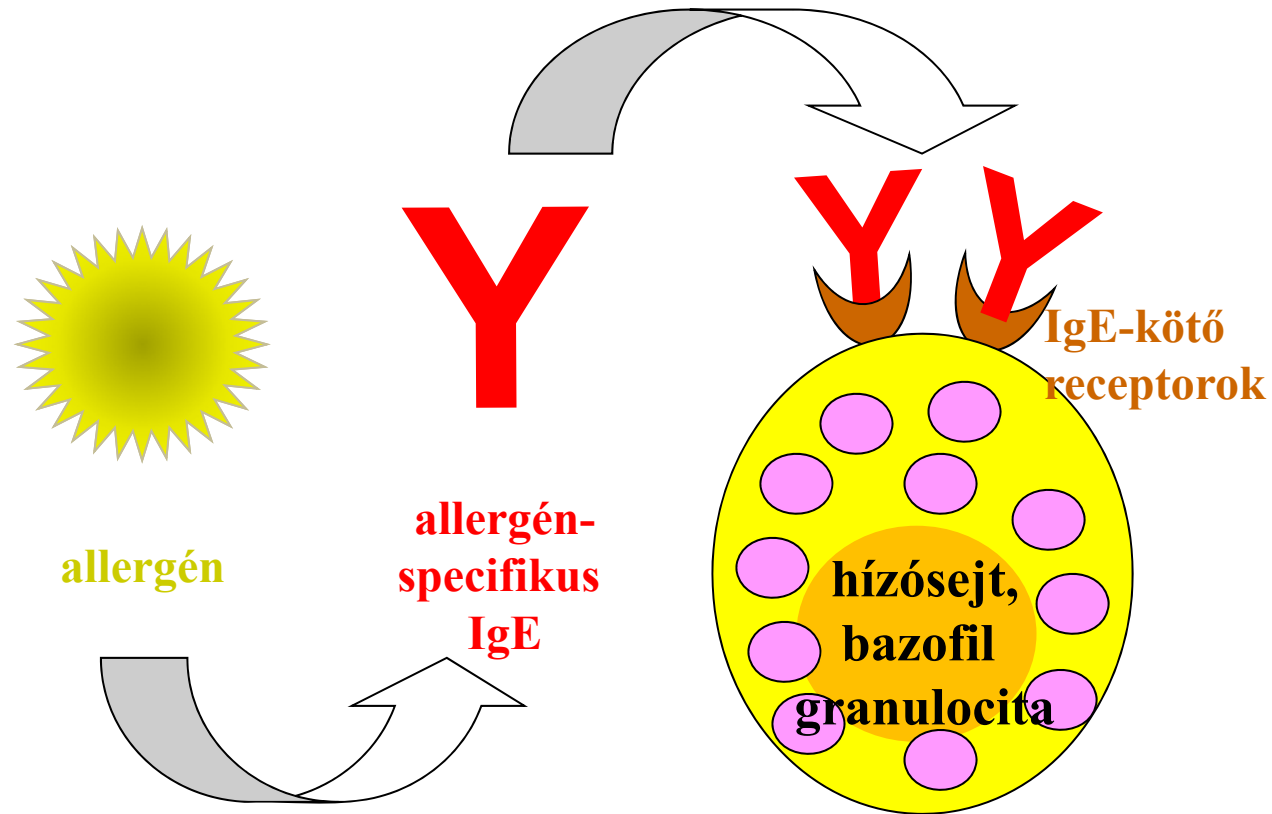
Az IgE szerepe

Az IgE-közvetített allergiás reakció kialakulása

Az IgE-közvetített allergiás reakció kialakulása

1. A szervezet „érzékenyítése”

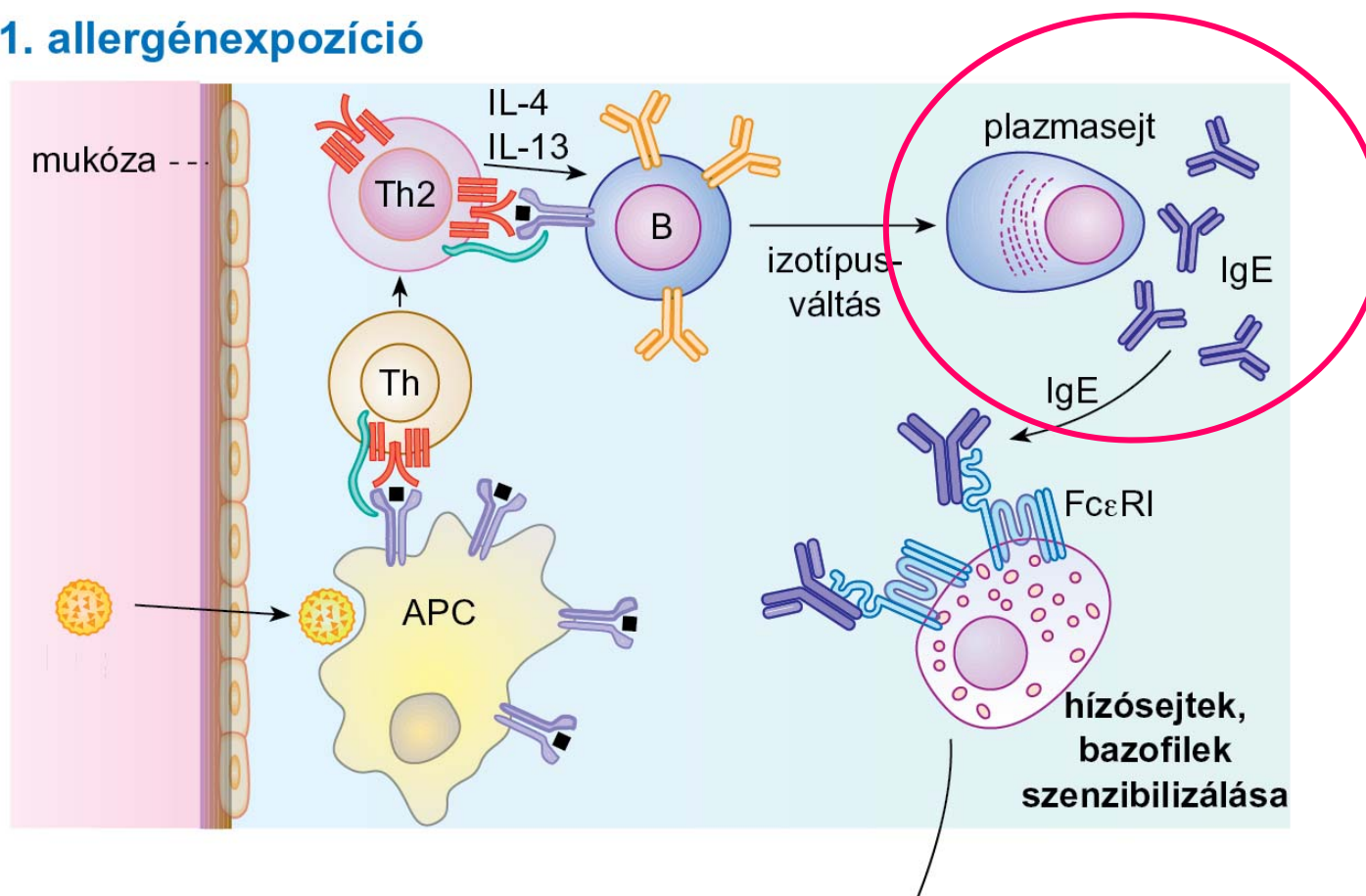

Az azonnali típusú túlérzékenységi reakció kialakulásának mechanizmusa I.

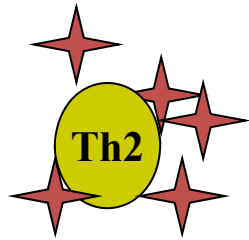
1. A szervezet „érzékenyítése”

Th2 irányú eltolódás

1. allergénexpozíció

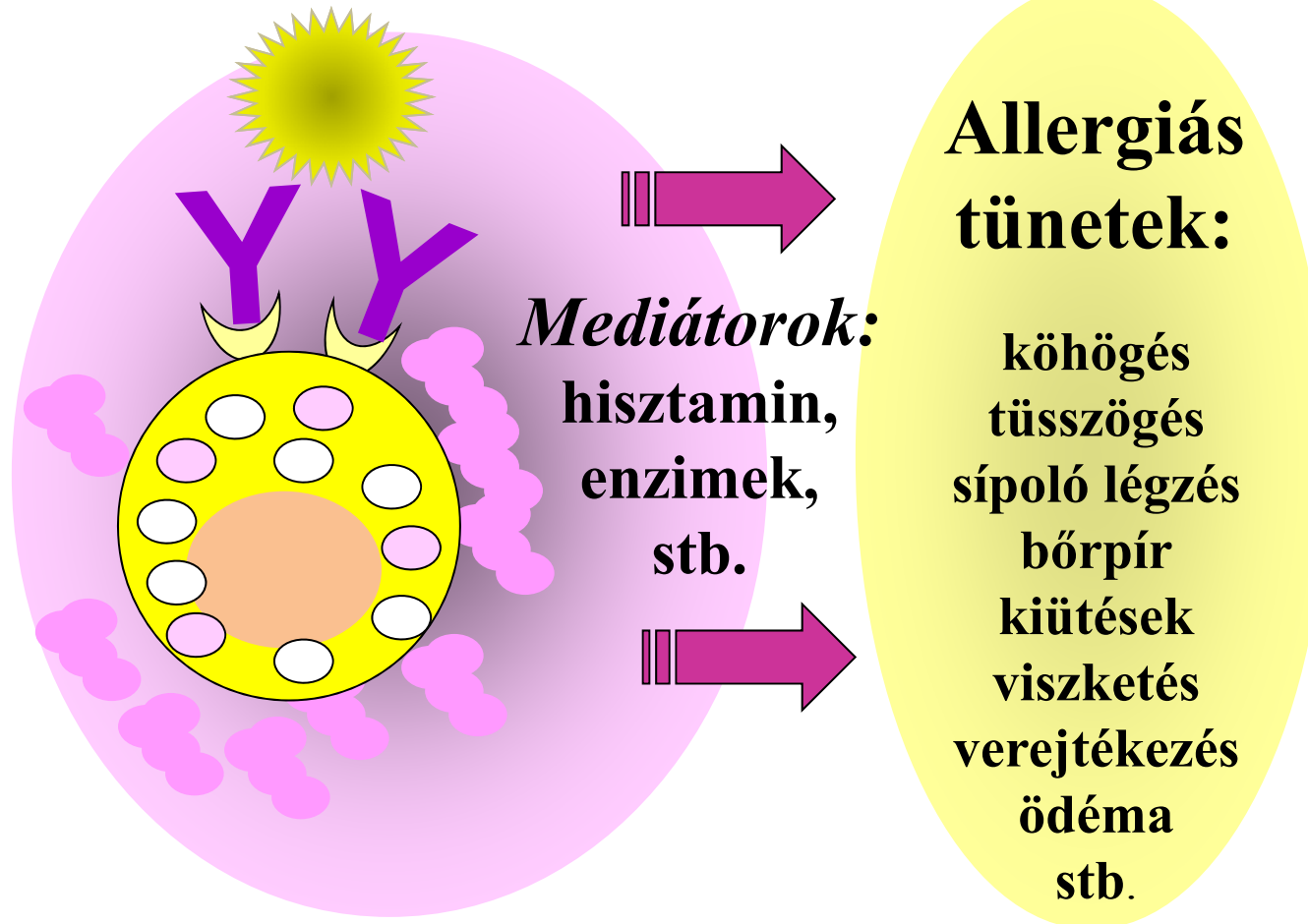
Allergia ► Th2

Th2 eredetű citokinek és szerepük:

- IL-4 ► izotípus-váltás, IgE-szintézis fokozása
- IL-5 ► eozinofilek szaporodása, differenciálódása
- IL-9 ► hízósejtek differenciálódása
- IL-13 ► izotípus-váltás, nyák-termelés fokozása

Az IgE-közvetített allergiás reakció kialakulása

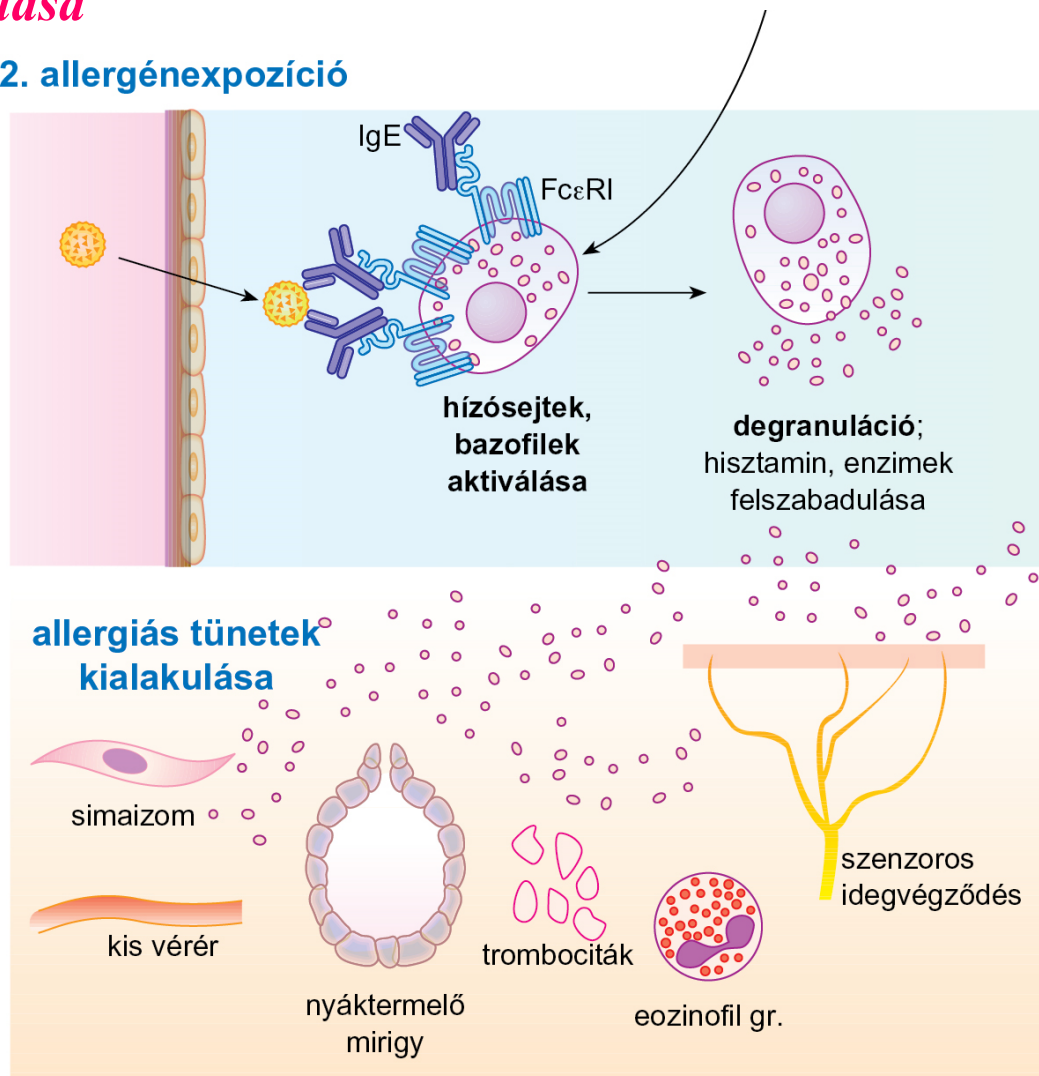
2. A hízósejtek aktiválása

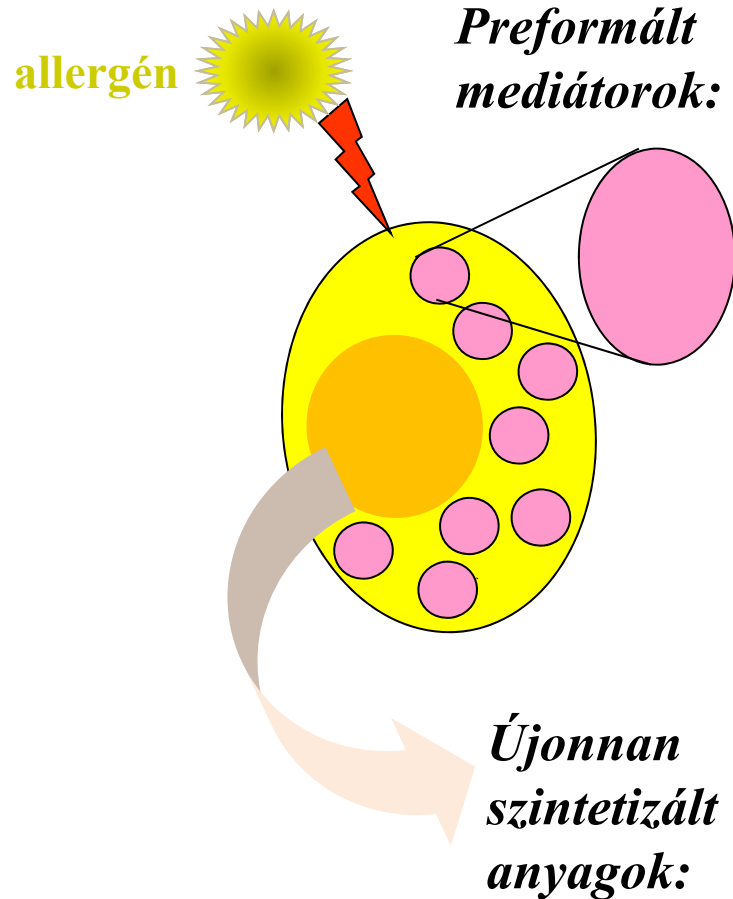
Az azonnali típusú túlérzékenységi reakció kialakulásának mechanizmusa II.

2. A hízósejtek aktiválása

2. allergénexpozíció

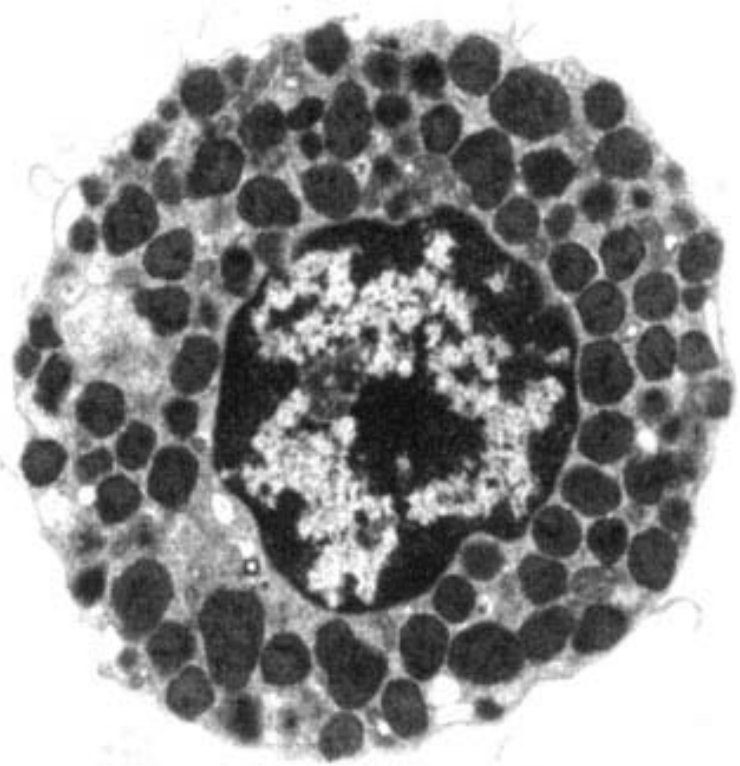
Aktivált hízósejtekből felszabaduló mediátorok

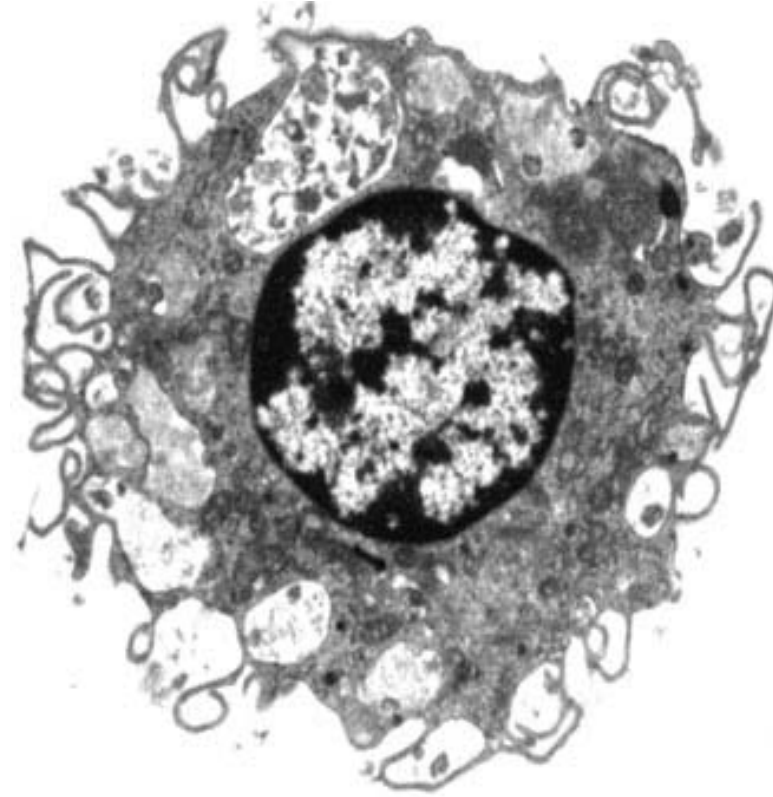
<p>Enzimek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - triptáz, kimáz, - cathepsin G, - carboxipeptidáz 	<p>Biológiai hatásuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kötőszöveti matrix átstrukturálása - szövetek roncsolása
<p>Egyéb mediátorok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hisztamin, - heparin - TNFα 	<p>Biológiai hatásuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ér-permeabilitás fokozása, - simaizom-kontrakció, - parazitákra toxikus hatás

<p>Citokinek, kemokinek:</p> <p>IL-4, IL-5, IL-6, IL-8, TNFα, IL-13, GM-CSF</p>	<p>Biológiai hatások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Th2-válasz serkentése, - eozinofil termelés, - gyulladás
<p>Lipid mediátorok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - leukotriének, - PAF 	<p>Biológiai hatások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ér-permeabilitás fokozása, - simaizom-kontrakció, - bronchusok összehúzódása - leukociták vonzása, neu, eoz aktiválása

A hízósejtek degranulációja ált. *szublitikus* folyamat

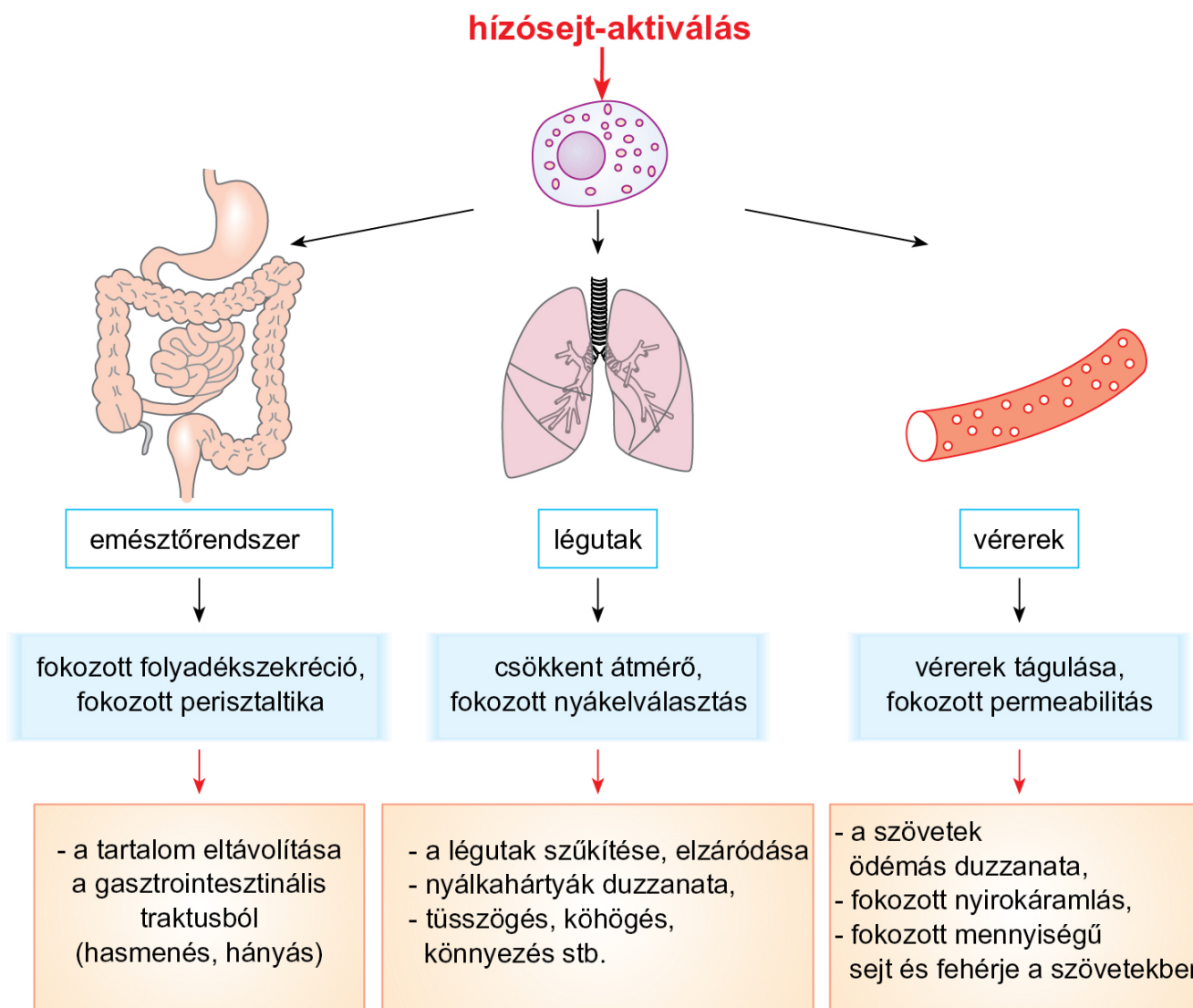

Resting Mast cell

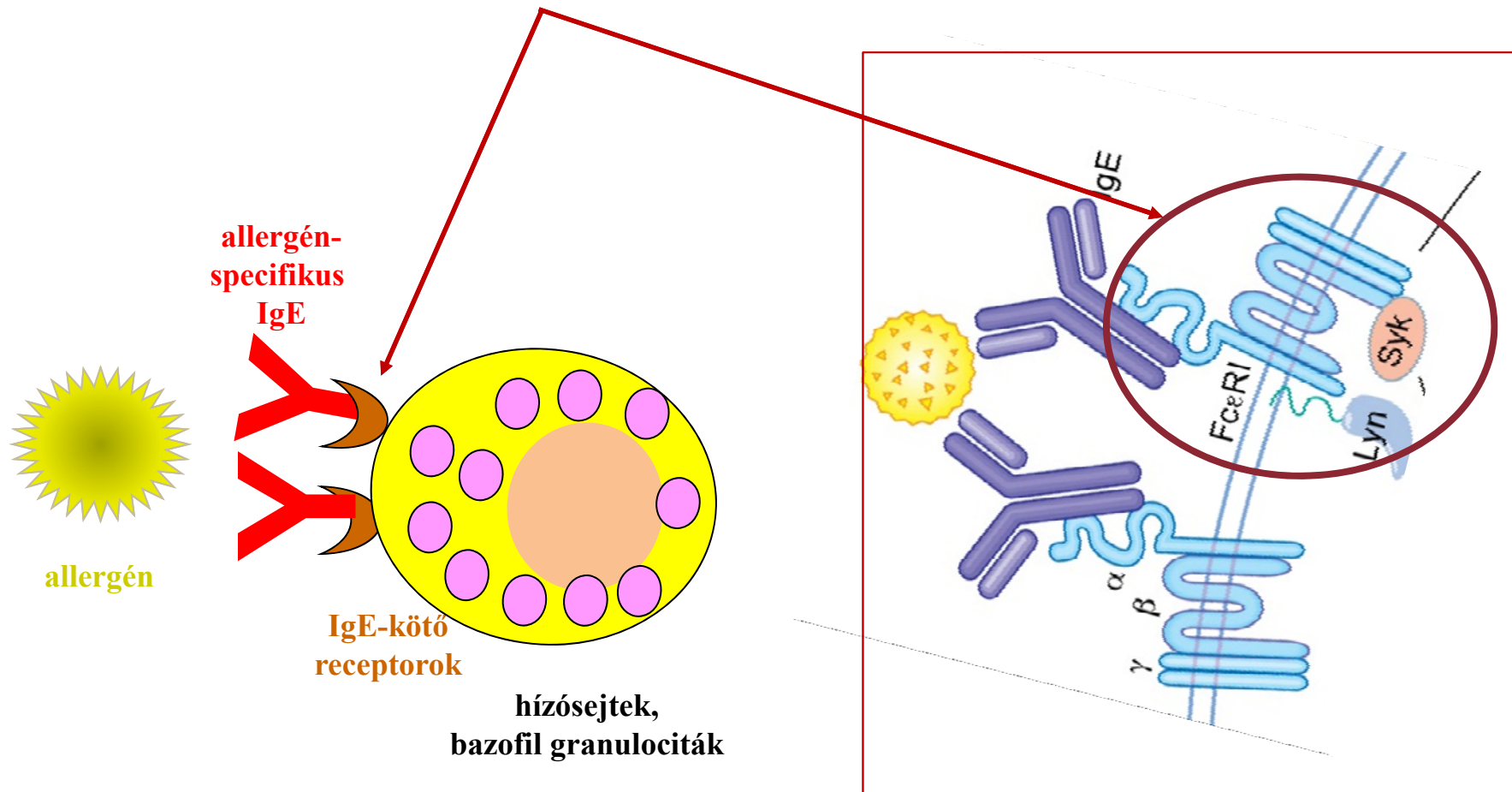
Degranulated mast cell

A hízósejt-aktiváció hatása különböző szövetekben

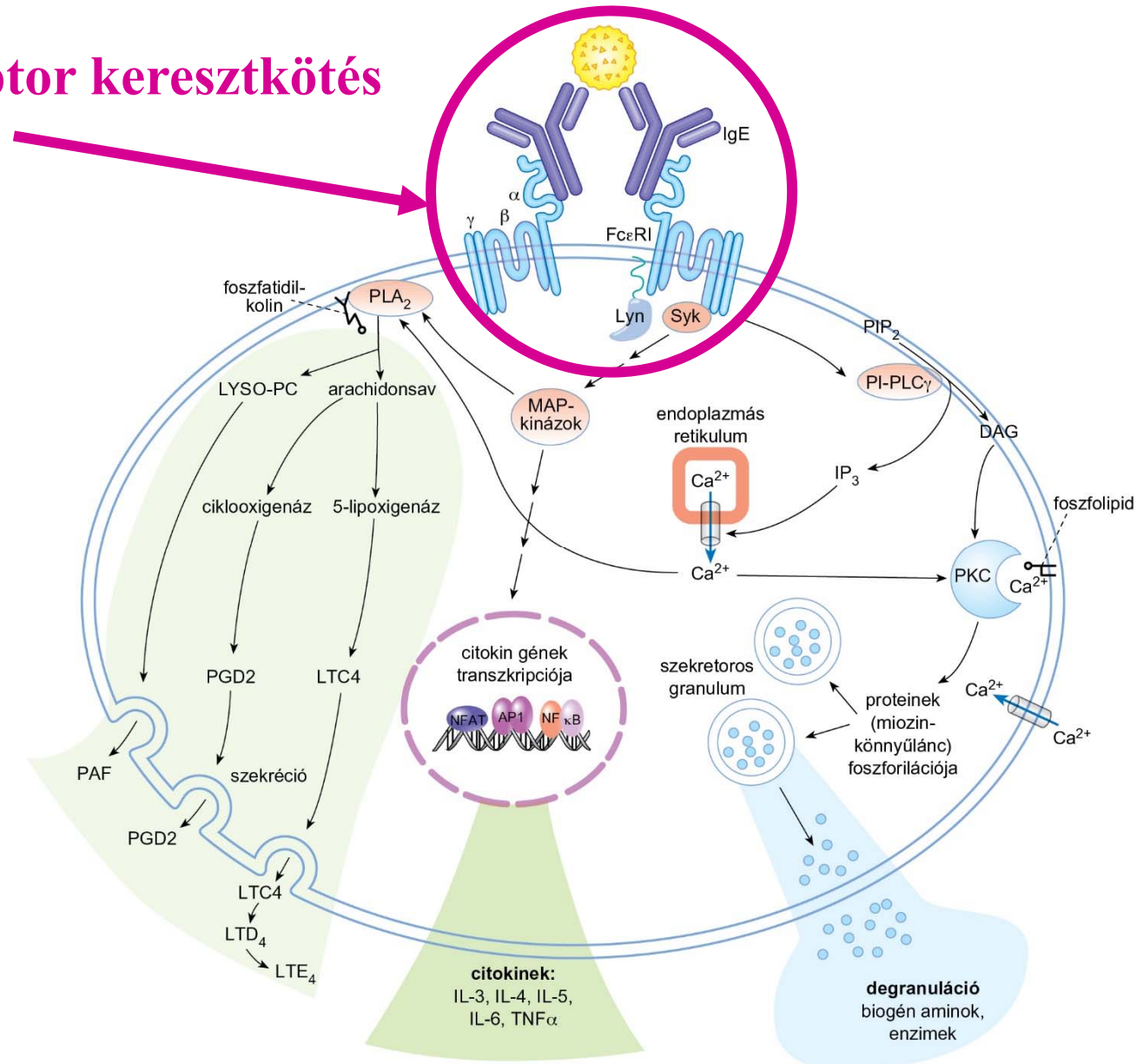

A nagy affinitású IgE-kötő receptor: az FcεRI-komplex

Hízósejtek FcεRI-közvetített aktiválása

Receptor keresztkötés

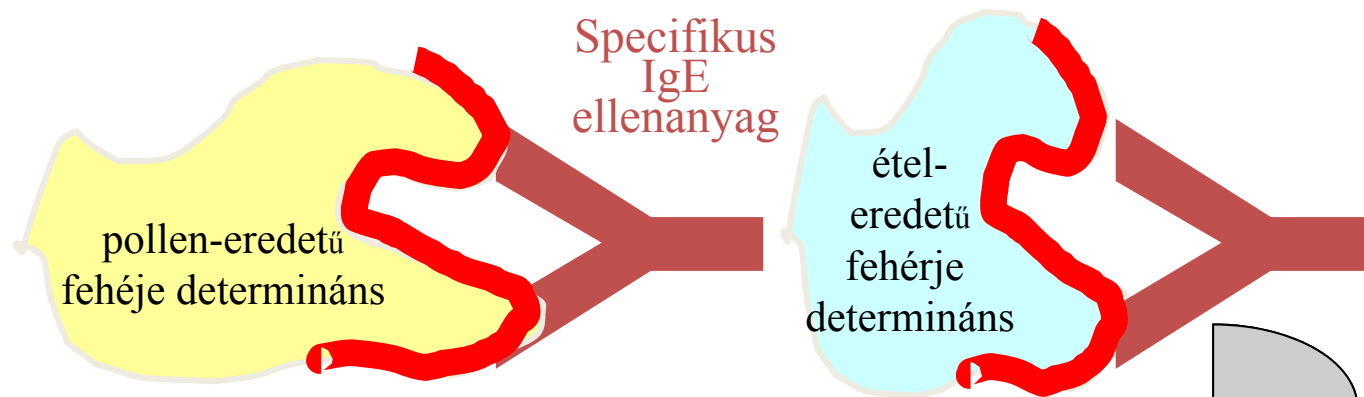

Allergén-specifikus IgE kereszt-reakciói

Allergének kereszt-reakciói

Nagyfokú hasonlóság az allergiás reakciót elsődlegesen kiváltó pollen-antigén és biz. étel fehérje-antigén között;

→ *az étel is allergizál*

**kereszt-reakció,
keresztreagáló antitestek
aktiválják a hízósejteket**

Kereszt-reakciók

Nyírfa-pollen:

alma,
sárgarépa,
körte,
dió,
szilva

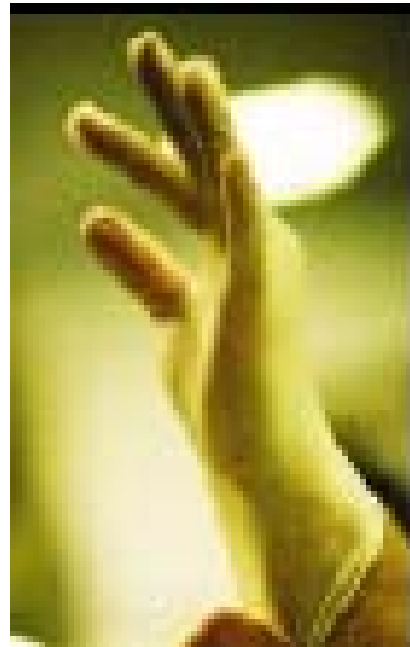
Utifű-pollen:

dinnye,
paradicsom,
narancs

Latex-allergia

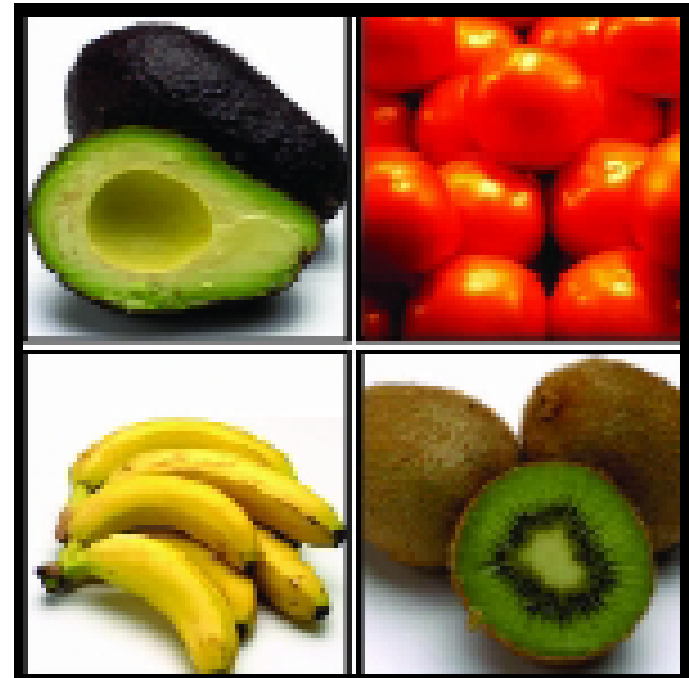
- keresztreakció ételekkel

gumikesztyű

avokado

paradicsom

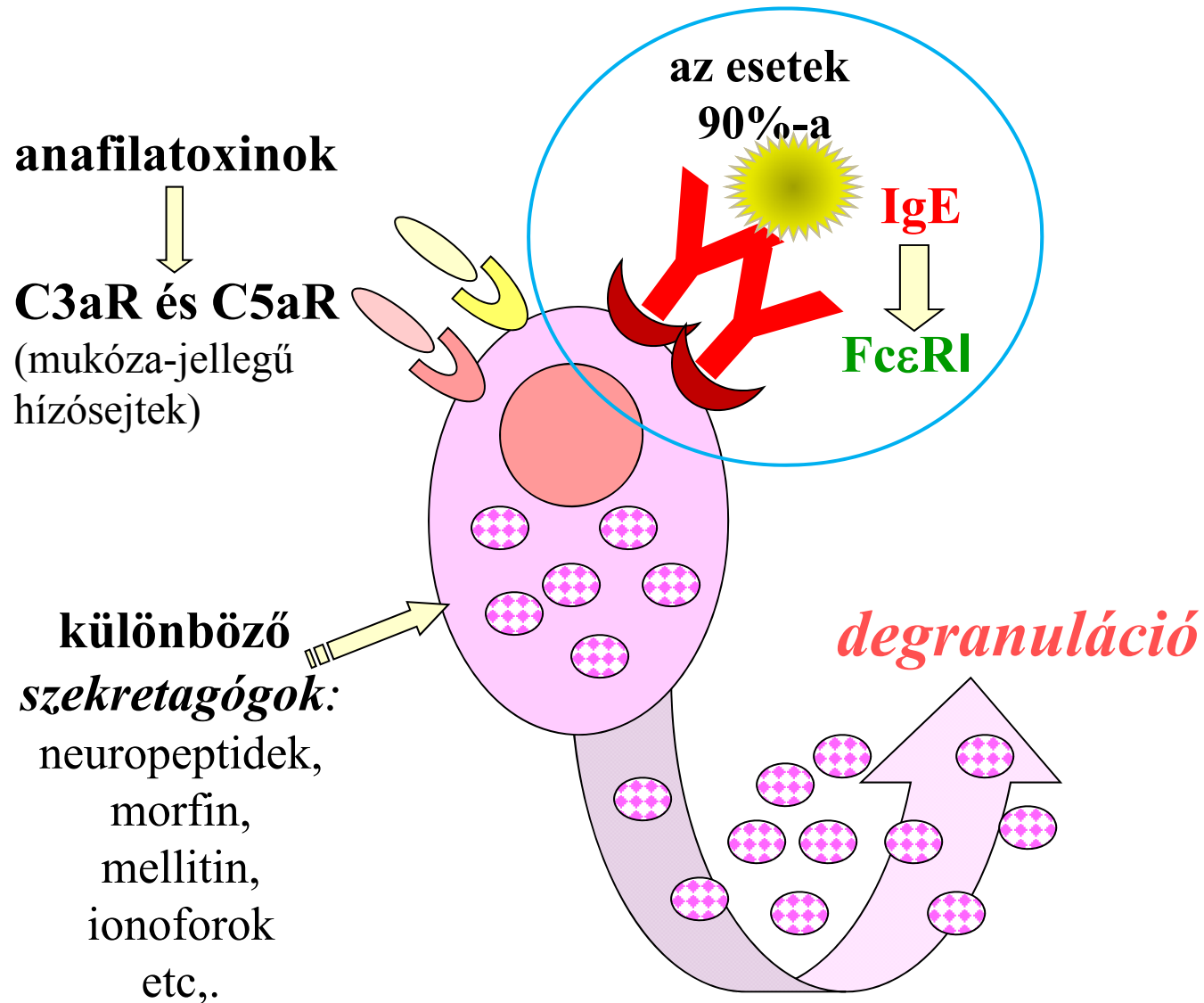

banán

kiwi

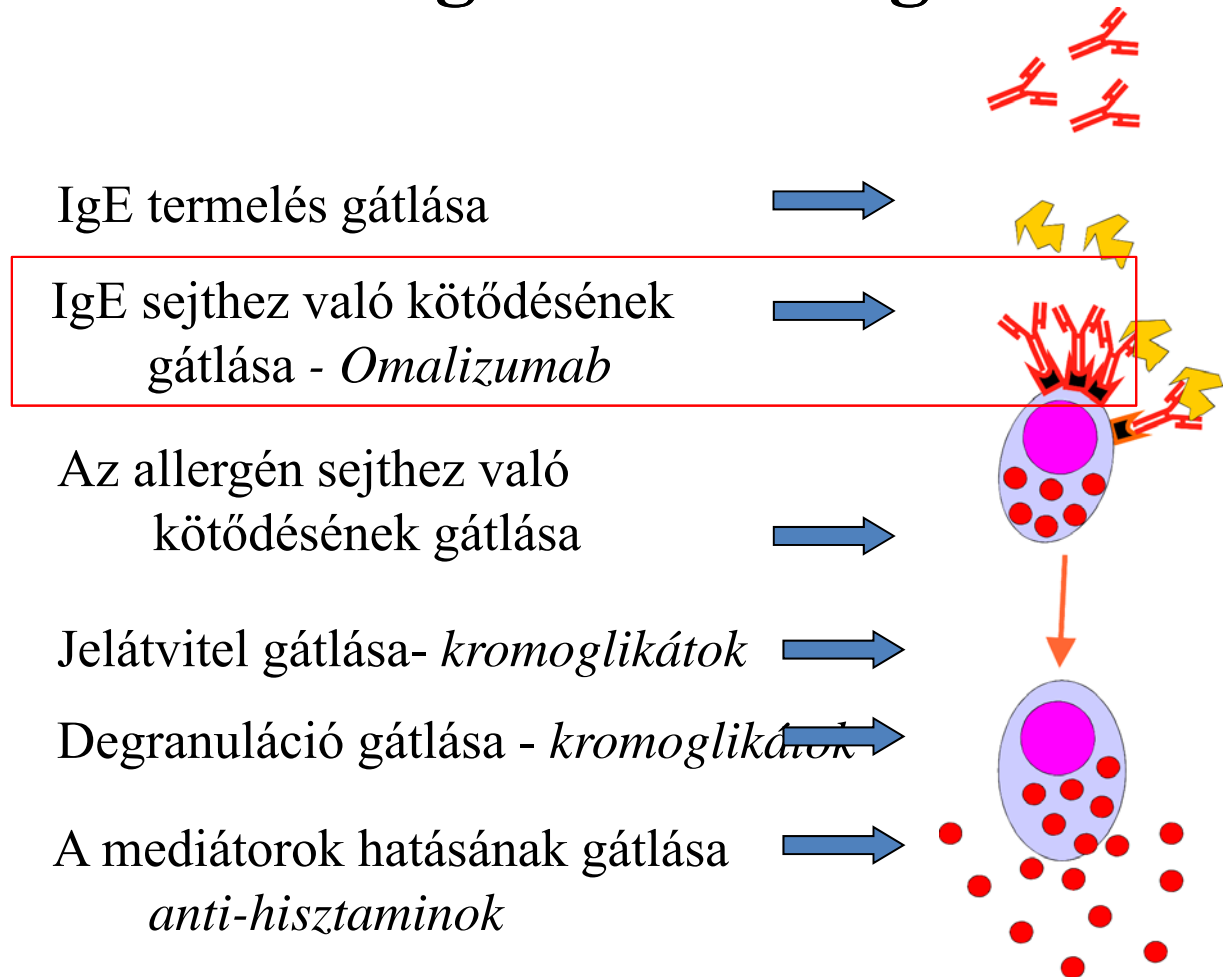

A hízósejtek és bazofil granulociták *nem IgE-mediált* aktiválása

**Lehetséges terápiás
beavatkozási pontok
az allergiás reakció gátlására**

Terápiás beavatkozási pontok az allergiás reakció gátlására

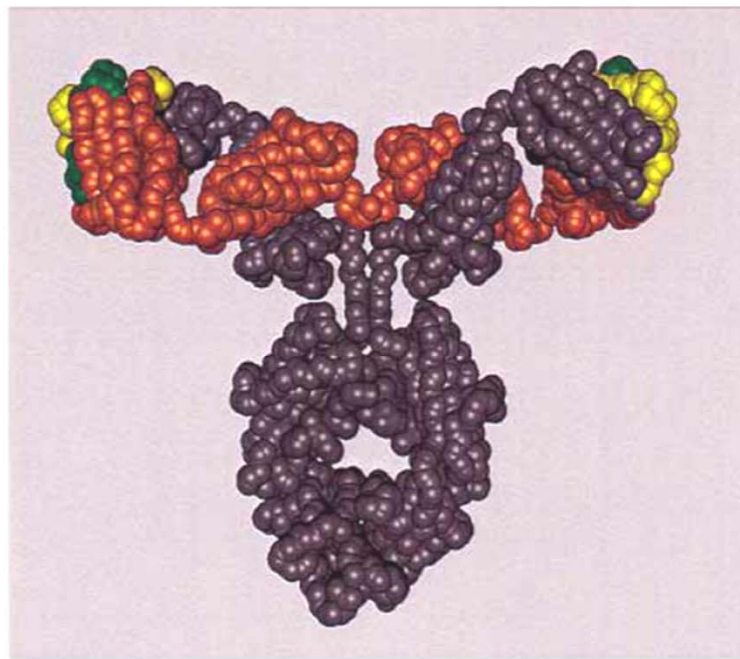

SIT – Specifikus ImmunTerápia

OMALIZUMAB

anti-human IgE

Rekombináns, humanizált monoklonális ellenanyag
(5% egér, 95% humán Ig-szekvencia)

■ Heavy Chain ■ Light Chain ■ Mouse CDR ■ Framework Changes

Nem vált ki immunválaszt!

Terápiás beavatkozási pontok az allergiás reakció gátlására

IgE termelés gátlása

IgE sejthez való kötődésének gátlása - *Omalizumab*

Az allergén sejthez való kötődésének gátlása

Jelátvitel gátlása- *kromoglikátok*

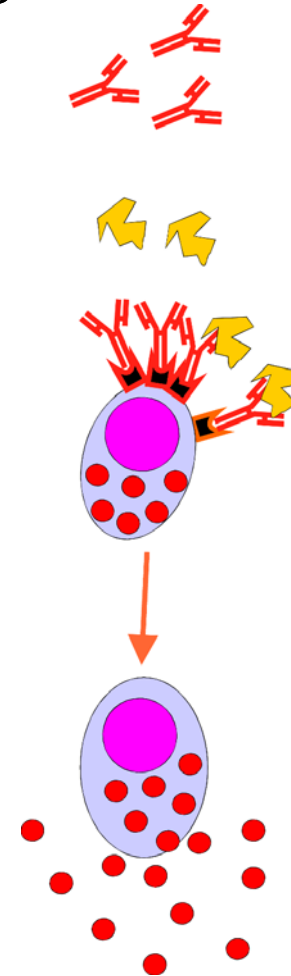
Degranuláció gátlása

A mediátorok hatásának gátlása
anti-hisztaminok

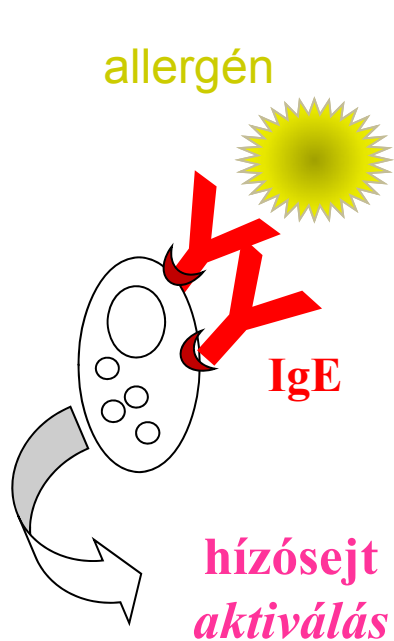
SIT – Specifikus ImmunTerápia

SIT –Specifikus ImmunTerápia

allergén-specifikus IgE helyett IgG indukálása

Immunizálás – növekvő antigén-dózissal

nem kötődik az FcεRI-hez

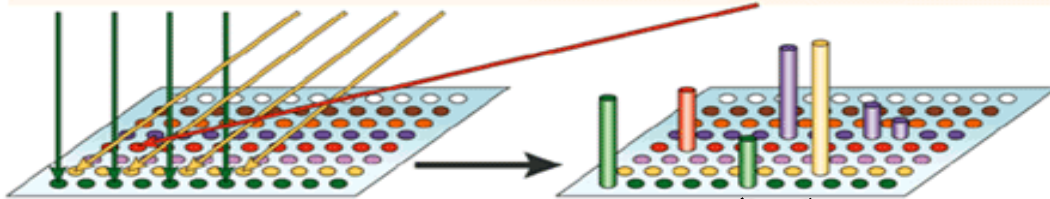
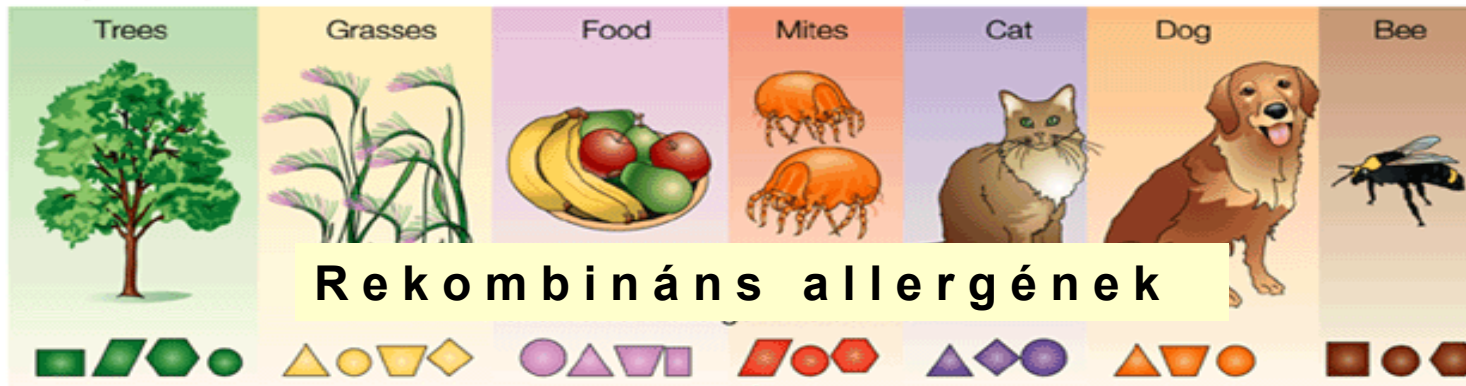

*nincs hízósejt aktiválás,
nem alakul ki allergiás reakció*

**A jövő:
„testre-szabott” terápia ?**

Allergen sources

allergén
-microarray

„oligo-
szenzitizált”
betegek

„poli-
szenzitizált”
betegek

pro-filaktikus
vakcináció

immunterápia
hypoallergén
származékokkal

tüneti
kezelés
lehetséges

Köszönöm szépen a figyelmet!